

Στου ανέμου την ανέμη τυλιγμένο

Ο Τσάρος του Πούσκιν ήταν προϊόν μελέτης της παράδοσης

ΑΛΕΞΑΝΤΡ ΣΕΡΓΚΕΓΕΒΙΤΣ ΠΟΥΣΚΙΝ

Τσάρος Σαλτάν

μτφρ.: Λένια Ζαφειροπούλου

εκδ. Πατάκης

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΑΛΕΞΑΚΗ**

Το Ξέρουν όλοι οι ρωσόφωνοι απέξω κι ανακατωτά, είτε έχουν γεννηθεί στη Μόσχα, είτε στην Οδησό, είτε κάπου αλλού στην ακανή γη του ρωσικού βορρά. Και ο λόγος για το έμμετρο παραμύθι Τσάρος Σαλτάν, που ο Αλεξάντρ Πούσκιν παρέδωσε το 1831 στους συμπατριώτες του και, εν συνεχεία, κατέκτησε ολόκληρο τον κόσμο (έγιγε, μάλιστα, όπερα από τον Νικολάι Ρίμσκι-Κόρσακοφ) και εσχάτως έπασε λιμάνι στη χώρα μας, χάρη στη μετάφραση της Λένιας Ζαφειροπούλου από τα ρωσικά, που είναι έμμετρα και ομοιοκατάληκτα, και ακολουθεί το μέτρο του πρωτοτύπου. Συστήνεται, πάντως, άνευ ενδιασμών σε μικρούς και μεγάλους και συνοδεύεται από εισαγωγή και χρονολόγιο, που βοηθούν να φωτιστούν όλες οι πιτυχές του. Την ελληνική έκδοση συμπληρώνουν δημιουργικά οι εικόνες της Ακριβής Συμεωνίδη, που ανοίγουν το βλέμμα του αναγνώστη στον υπέροχο κόσμο του τσάρου Σαλτάν, του ξακουστού πρίγκιπα Γκβιντόν Σαλτάνοβιτς και της όμορφης Τσαρέβνας-Κύκνου.

Ο περήφανος Τσάρος του Πούσκιν ήταν προϊόν μακράς μελέτης των προφορικών παραδόσεων της χώρας του αλλά και αστείρευτης έμπνευσης. Τόσο μεγάλης και τόσο πλατιάς, που, παρά τις επαναλήψεις των μοτίβων που διατρέχουν την παραμυθητική του δημιουργία, η ανάγνωσή του δεν κουράζει ποτέ. Αντίθετα, κωράει ολάκερο τον χρόνο που η φαντασία θέλει στη δούλεψή της για να μας δώσει τους καρπούς της: να γεννήσει στο μυαλό όσων έχουν την καρδιά ορθάνοικτη στο απρόσιτο κόσμους μαγικούς, μέσα από λόγια λικνιστικά, μεθυστικά.

Αλλά και ιαματικά, για να μπορεί κανείς να σηκώσει τον βίο του, που κάθε μέρα δοκιμάζεται, γίνεται αφόρητος, ανυπόφορος, αλλά πάντα έχει στραμμένο το βλέμμα στο θαύμα. Αυτό για το οποίο ο Πούσκιν έχει κOURδίσει κατάλληλα

ΑΛΕΞΑΝΤΡ ΣΕΡΓΚΕΓΕΒΙΤΣ ΠΟΥΣΚΙΝ
ΤΣΑΡΟΣ ΣΑΛΤΑΝ

τον ήρωά του, ο οποίος, όπως όλοι οι μικροί και οι μεγάλοι ήρωες, πρέπει να πληρώσει το αντίτιμο: να δώσει λυσσάλεα μάχη με το κακό, για να αξιωθεί την αναζωογονητική αύρα του καλού.

Ο ήρωας του παραμυθιού, ο

**Από το παραμύθι
 ξεχωρίζουν 33 ιππότες,
 ένας σκίουρος και ένας
 κύκνος που σουλατσά-
 ρει την ομορφιά του.**

πρίγκιπας Γκβιντόν, είναι τέλειος κυβερνήτης και συγχρόνως ανοιχτόμυαλο παιδί. Λαχταρά να δει θαύματα λες και γεννήθηκε χθες, ξέρει όμως και τι να κάνει με τον πλούτο που του δίνεται. Με αυτόν, η χώρα του εμπορεύεται σε ολόκληρο τον κόσμο, τα χρήματα διανέμονται με δικαιοσύνη σε όλους και η φτώχεια εξαφανίζεται.

Πριν όμως αποκάτασταθεί η τάξη των πραγμάτων, ως εϊθισται στα παραμύθια, οι κακές αδελφές της γυναίκας του τσάρου Σαλτάν (του πατέρα του Γκβιντόν) καταφέρνουν να τον χωρίσουν από τη γυναίκα του και τον νεογέννητο γιο του, τον Γκβιντόν. Όμως, με τη βοήθεια του μαγεμένου κύκνου και έπειτα από πολλές περιπέτειες, ο τσάρος Σαλτάν βρίσκει ξανά τα αγαπημένα του πρόσωπα σε ένα μαγικό νησί, ενώ ο κύκνος μεταμορφώνεται σε όμορφη πριγκίπισσα.

Σε όλο το ποίημα φυσάει αναζωογονητικός άνεμος από τη θάλασσα στο θαυμαστό νησί και από κει στην Αυλή του Σαλτάν, όπου κάθεται καμαρωτός, ευθυτενής στον θρόνο, με τις αδελφές και την κακιά πεθερά, όρθιες να τον παραστέκουν.

Από τον πολυπληθή θίασο του παραμυθιού ξεχωρίζουν 33 ιππότες, που βγαίνουν μονίμως από τη θάλασσα, ένας σκίουρος, που σπάει ακατάπαυστα καρύδια και ένας κύκνος που σουλατσάρει την ομορφιά του όταν είναι ανάγκη, δηλαδή πάντα.

Το προνόμιο των αλλαγών, πάντως, το έχει ένας και μόνο, ο άνεμος, που πνέει ανάμεσα σε όλους τους δυνατούς κόσμους και μεταφέρει το εμβρόντητο βλέμμα μας όπου η πλοκή δίνει και παίρνει. Ο άνεμος που καλειδοσκοπικά μάς επιτρέπει να δούμε το πλοίο μέσα από το κιάλι του πρίγκιπα, τó νησί μέσα από το κιάλι του τσάρου και ολάκερη την εικόνα με τα μάτια του ποιητή που μειδιά από ψηλά και μας σερβίρει τους εξής καταληκτικούς στίχους: «Κάθονται ύστερα όλοι ευθύς/Μέθυσσε ο Σαλτάν κομμάτι/Και τον πήγαν στο κρεβάτι./Ημouνα κι εγώ εκεί,/Ηπια μέλι και κρασί./Μα δε χόρτασα λιγάκι:/Ηπιε μόνο το μουστάκι!».